

تیزهوشی کودک را چطور تشخیص بدهم؟

با ایجاد یک بستر مناسب باید مسیر را برای یک کودک تیزهوش هموار کرد، اما قبل از آن باید بچه های تیزهوش را شناسایی کنیم

سلامت نیوز: با ایجاد یک بستر مناسب باید مسیر را برای یک کودک تیزهوش هموار کرد، اما قبل از آن باید بچه های تیزهوش را شناسایی کنیم

به گزارش سلامت نیوز، دکتر مریم پورشمس روان پزشک در هفته نامه زندگی مثبت نوشت: اگر بخواهیم تعریفی کلی از هوش ارائه دهیم می‌توانیم این‌گونه هوش را تعریف کنیم: هوش توانایی قضاوت و استدلال کردن است. یعنی یک فرد باهوش به کسی گفته می‌شود که بتواند با محیط اطراف خود سازگاری داشته باشد و رفتار کارآمدی را از خود نشان دهد. هوش طبیعی از 90 تا 110 تعریف شده است اما بالاتر از آن را افراد باهوش و در نهایت «سرآمد» نامگذاری کرده‌اند.

ابعاد مختلف هوشی را بشناسیم

هوش به ابعاد مختلفی مانند هوش ریاضی، منطقی، ریاضی، موسیقی و... تقسیم می‌شود و تنها مختص یک بعد نیست. یعنی این‌طور نیست که اگر شخصی هوش ریاضی بالایی داشت در دیگر بعدها هم شخص باهوشی است و به صورت تمام و کمال از همه جنبه‌های هوش برخوردار است اما اگر بخواهیم از مراحل اولیه رشد کودک، هوش او را مورد ارزیابی قرار دهیم یک کودک باهوش از بین مجموعه‌ای از عواملی که برای هوش تعریف می‌شود بعضی از موارد آن را دارد و این‌طور نیست که همه عوامل لازم برای هوش را داشته باشد. از طرف دیگر، کودکی که یکی از این عوامل را داشته باشد، نمی‌توان او را یک فرد تیزهوش لقب داد.

ویژگی‌های یک کودک تیزهوش

یک کودک تیزهوش نسبت به کودکان دیگر زودتر توانایی راه رفتن دارد، زودتر به حرف می‌آید و اگر هم صحبت کند خیلی راحت می‌تواند منظور خود را به اطرافیان خود برساند. برای مثال این گروه از کودکان زودتر از دیگر همسالان خود قادر به بیان کردن جملات کامل هستند. همچنین کودکان تیزهوش قوه تخیل بسیار قوی‌ای دارند و سوالات زیادی می‌پرسند. کودکانی که به سن 3 سالگی می‌رسند نسبت به اطرافشان خیلی کنجکاو هستند و سریع‌تر از دیگران اطلاعات را یاد می‌گیرند و در حافظه‌شان ثبت می‌کنند. این گروه از کودکان نسبت به گروه همسالان خود سریع‌تر مستقل می‌شوند. این نشانه‌ها را می‌توان در کودکان باهوش و تیزهوش قبل از سنین مدرسه دید و از این طریق به هوش این گروه از کودکان پی برد.

نشانه‌های هوش در سنین مدرسه

برخی کودکان وقتی پا به سن مدرسه می‌گذارند نشانه‌هایی دارند که می‌توان از روی آن متوجه شد که تیزهوش هستند. برای مثال این گروه از کودکان پیشرفت بیشتری نسبت به همکلاسی‌های خود دارند. حافظه آنها بسیار قوی است که این مورد را هم قبل از سنین مدرسه و هم بعد از آن می‌توان مشاهده کرد. کودکان تیزهوش در این سنین به راحتی می‌توانند بین اجزا و عناصر یک موضوع ارتباط ایجاد و آن را به خوبی درک کنند. یکی دیگر از ویژگی‌های فرزندان تیزهوش در سنین مدرسه بالا بودن قدرت سازماندهی آنهاست که خیلی سریع‌تر به قدرت تفکر انتزاعی دست پیدا می‌کنند. برای مثال اگر یک فرد معمولی در سنین نوجوانی می‌تواند مفهوم کنایه یا ضرب‌المثل را متوجه شود و آن را درک کند، کودکان تیزهوش در سنین پایین‌تر می‌توانند به

این درک برسند و معنای ضرب‌المثل را کاملاً تشخیص دهند. یکی دیگر از خصوصیات کودکان تیزهوش در سنین بالا هنگام بازی‌های گروهی نمایان می‌شود. برای مثال وقتی این گروه از کودکان در گروه بازی قرار می‌گیرند و در آن مشارکت می‌کنند، دوست دارند به دیگر بچه‌ها حکم‌فرمانی کنند و به آنها دستور بدهند.

تست هوش «وکسلر»

با توجه به نشانه‌هایی که برایتان عنوان شد اگر والدین این ویژگی‌ها را در فرزندشان مشاهده کردند، می‌توانند با مراجعه به روان‌شناس برخی تست‌های هوشی را انجام دهند. برای مثال تست هوش «وکسلر» یکی از تست‌هایی است که برای این کودکان انجام می‌شود. در این تست ابعاد مختلف هوش کودکان سنجیده و بیشتر روی ابعاد مختلف توانایی‌های شناختی تمرکز می‌شود. البته ابعاد مختلفی از هوش وجود دارد که تنها از طریق تست «وکسلر» نمی‌توان آن را ارزیابی کرد. برای مثال یکی از بعدهای هوشی توانایی «حرکتی» کودکان است. این گروه از کودکان با این نوع هوش می‌توانند در فوتبال موفقیت بیشتری به دست بیاورند که با تست وکسلر نمی‌توان این توانایی کودک را تشخیص داد.

تقویت هوش جنین علمی نیست

خیلی‌ها اعتقاد دارند با انجام کارهایی در دوران بارداری می‌توان هوش جنین را قبل از تولد بالا برد اما برای این نوع کارها چندان دلیل علمی‌ای وجود ندارد و هنوز اثبات نشده است اما همان‌طور که گفتیم با کارهایی از قبیل زیاد صحبت کردن با کودک، می‌توان زودتر او را به صحبت واداشت. کودکانی که شعر یا قرآن حفظ می‌کنند، دایره لغاتشان بیشتر می‌شود و در نتیجه توانایی کلامی‌شان تقویت خواهد شد. این کارها از لحاظ علمی ثابت شده و در فرایند رشد و تربیت فرزندان تاثیر زیادی دارد.

جداسازی تیزهوش‌ها اخلاقی نیست

به نظر من جدا کردن کودکان تیزهوش از دیگر کودکان هم از لحاظ علمی و هم از نظر اخلاقی درست نیست. این موضوع هم برای کودکان تیزهوش و هم کودکان کم‌هوش درست نیست و توصیه می‌کنم این کودکان در مدارس عادی درس بخوانند و با دیگر همسالان خود ارتباط داشته باشند. کودک تیزهوش باید بیاموزد وقتی تفاوتی با دیگران دارد این موضوع باعث برتری او نسبت به دیگر افراد نیست و هوش مانند یک نعمت است که سبب برتری او نخواهد شد.

بستر تربیتی خیلی مهم است

اگر والدین بتوانند جنبه‌های مختلف هوش کودکان را شناسایی و آن را در مسیر درستی هدایت کنند، می‌توانند مسیر موفقیت را برای فرزندانشان هموارتر کنند. در واقع والدین با فراهم کردن یک محیط غنی و مناسب برای تربیت و رشد فرزندشان می‌توانند هوش او را در مسیر درست قرار بدهند. در غیر این صورت اگر محیط رشد کودک مناسب نباشد نمی‌توان نتیجه تاثیرگذاری را از هوش و توانایی‌های او به دست آورد. نه تنها برای کودکان باهوش بلکه برای تمامی کودکان عادی هم می‌توان شرایطی را فراهم کرد که باعث بالا رفتن ضریب هوشی آنها شود زیرا هوش هم جنبه ارثی و هم جنبه محیطی دارد. هر چند بیشتر جنبه هوش ارثی است اما اولین کسانی که متوجه هوش فرزندشان می‌شوند پدر و مادر هستند و باید شرایط خاصی را برای فرزندشان مهیا کنند. برای مثال از همان بدو تولد باید ارتباط پوستی و تماسی مناسبی را با فرزندانشان ایجاد کنند. یا رابطه عاطفی‌شان را با فرزندانشان از طریق صحبت کردن تقویت و از این طریق رابطه عاطفی، هیجانی و کلامی مناسبی را با فرزندشان ایجاد کنند. مثلاً لالایی خواندن برای فرزندانش یکی از راهکارهای مناسب برای تقویت هوش آنهاست. خیلی از والدین تصور می‌کنند حتماً باید فرزندشان را به کلاس‌های آموزشی خاصی فرستاد تا هوش او را تقویت کنند در حالی که با ایجاد یک بستر مناسب تربیتی برای فرزندانش و ایجاد تعامل قوی با آنها می‌شود کودکان را در زمینه خاصی که متناسب با توانایی‌هایشان است هدایت کرد. اگر کودک نسبت به چیزی علاقه نشان داد و به آن کنجاکو بود والدین باید این نشانه‌ها را شناسایی کنند و ابزار مناسب را در اختیار او قرار دهند. برای مثال اگر کودک نسبت به موضوعی خاص علاقه زیادی از خود نشان داد والدین می‌توانند با خرید کتاب‌های مرتبط آموزشی این نیاز و میل او را تامین کنند.